

**Uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego  
z dnia 15 października 2009 r.**

**II UZP 3/09**

Przewodniczący Prezes SN Walerian Sanetra, Sędziowie SN: Bogusław Cudowski, Małgorzata Gersdorf (sprawozdawca), Józef Iwulski (sprawozdawca, uzasadnienie), Jolanta Strusińska-Żukowska, Małgorzata Wrębiakowska-Marzec, Jerzy Kwaśniewski.

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Prokuratury Krajowej Piotra Wiśniewskiego, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 15 października 2009 r. sprawy z wniosku Katarzyny C. i Waldemara C. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w P. z udziałem zainteresowanych: Ireny C., Grażyny K., Andrzeja M., Jakuba K., Eugeniusza M., Marii P. i Marzeny Z. o przeniesienie odpowiedzialności z tytułu składek, na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 31 marca 2009 r. [...]

„Czy przepis art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2009 r., stanowi podstawę do przeniesienia odpowiedzialności za zaległości składowe na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i na ubezpieczenie zdrowotne na osoby trzecie ?”

p o d j ą ł uchwałę:

**Przepis art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm.) - także w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 stycznia 2010 r. przed zmianą dokonaną przez art. 45 pkt 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. Nr 237, poz. 1656) - stanowi podstawę odpowiedniego stosowania do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i na ubezpieczenie zdrowotne przepisów dotyczących składek na**

## **ubezpieczenia społeczne o odpowiedzialności osób trzecich za zaległości składkowe.**

### **U z a s a d n i e**

Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 31 marca 2009 r. [...] w sprawie z odwołania Katarzyny C. i Waldemara C. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w P., z udziałem zainteresowanych Ireny C., Grażyny K., Andrzeja M., Jakuba K., Eugeniusza M., Marii P. i Marzeny Z. o przeniesienie odpowiedzialności z tytułu składek, postanowił na mocy art. 398<sup>17</sup> § 1 k.p.c. przedstawić rozpatrywane zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego. Wyłoniło się ono przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 6 maja 2008 r. [...], którym oddalono apelacje wniesione przez odwołujących się i organ rentowy od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu z dnia 9 października 2006 r. [...]. Sąd pierwszej instancji zmienił dwie decyzje organu rentowego z dnia 10 grudnia 2004 r. i orzekł, że: 1) Katarzyna C. nie odpowiada za zaległości spółki „K.” Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe Katarzyna i Waldemar C. Spółka Jawna w P. oraz za zaległości wspólnika Waldemara C. z tytułu składek na Fundusz Ubezpieczeń Zdrowotnych, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz 2) Waldemar C. nie odpowiada za zaległości spółki „K.” Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe Katarzyna i Waldemar C. Spółka Jawna w P. oraz za zaległości wspólnika Katarzyny C. z tytułu składek na Fundusz Ubezpieczeń Zdrowotnych, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Jednocześnie Sąd Okręgowy oddalił odwołania w części kwestionującej przeniesienie na poszczególnych odwołujących się odpowiedzialności za zaległości z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne.

Wyrok ten zapadł w następującym stanie faktycznym i prawnym sprawy. Spółka cywilna Katarzyny C. i Waldemara C. powstała w 1996 r. W dniu 12 marca 2001 r. jej wspólnicy zawarli umowę spółki jawnej pod wyżej wskazaną firmą. Od połowy 2002 r. działalność spółki nie przynosiła żadnego dochodu, w związku z czym należności składkowe nie były przez nią regulowane. W dniu 12 kwietnia 2002 r. spółka wystąpiła o otwarcie postępowania układowego i jej wniosek został uwzględniony postanowieniem Sądu Rejonowego w Poznaniu z dnia 9 maja 2003 r. Postano-

wieniem z dnia 23 września 2003 r. postępowanie układowe umorzono. W dniu 10 grudnia 2004 r. organ rentowy wydał decyzje, w których ustalił wysokość zadłużenia wspólników spółki wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne oraz z tytułu składek na Fundusz Ubezpieczeń Zdrowotnych, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Sąd Okręgowy, powołując się na art. 31 i 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm.; dalej ustawa systemowa) oraz art. 115 i art. 107 § 1 pkt 2 i 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.), stwierdził, że wspólnik spółki cywilnej i jawnej ponosi odpowiedzialność za zaległości z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, nie ponosi natomiast odpowiedzialności za zaległości z tytułu składek na Fundusz Ubezpieczeń Zdrowotnych, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

Apelacje od tego wyroku - wniesione zarówno przez odwołujących się, jak i przez organ rentowy - zostały oddalone przez Sąd Apelacyjny, który podzielił ustalenia faktyczne i ich ocenę prawną dokonaną przez Sąd Okręgowy. W szczególności Sąd odwoławczy zaaprobował pogląd Sądu pierwszej instancji dotyczący braku podstaw odpowiedzialności wspólników spółki jawnej za niezapłacone składki na Fundusz Ubezpieczeń Zdrowotnych, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, z art. 32 ustawy systemowej jednoznacznie wynika, że do tych składek stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne, ale nie w pełnym zakresie, a jedynie co do ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i opłaty dodatkowej, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika oraz stosowania ulg i umorzeń.

Skarga kasacyjna organu rentowego została oparta na zarzucie naruszenia art. 31 i 32 ustawy systemowej przez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że art. 115 Ordynacji podatkowej nie ma zastosowania do zaległości z tytułu składek na Fundusz Ubezpieczeń Zdrowotnych, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Zdaniem skarżącego, nietrafne jest stanowisko przyjęte przez Sąd Apelacyjny o braku możliwości przeniesienia na wspólników spółki jawnej zaległości dotyczących składek na te Fundusze. Według organu rentowego taką możliwość daje art. 32 ustawy systemowej, który należy odczytywać łącznie z jej art. 31. Stąd też, chociaż w art. 32 nie ujęto *expressis verbis*,

że do składek w nim wymienionych stosuje się przepisy dotyczące odpowiedzialności osób trzecich, to odpowiedzialność ta wynika z wykładni systemowej i funkcjonalnej. Na uzasadnienie swojego stanowiska skarżący powołał się na poglądy wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 17 października 2006 r., II UK 85/06 (OSNP 2007 nr 21-22, poz. 328) i z dnia 9 października 2006 r., II UK 47/06 (OSNP 2007 nr 19-20, poz. 296) oraz w uchwałach z dnia 4 czerwca 2008 r., II UZP 3/08 (OSNP 2009 nr 11-12, poz. 148) i z dnia 23 maja 2003 r., III CZP 27/03 (OSNC 2004 nr 3, poz. 37).

Sąd Najwyższy rozpoznający skargę kasacyjną uznał, że w sprawie wyłoniło się zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości. W ocenie Sądu Najwyższego, rozstrzygnięcie tego zagadnienia jest niezbędne dla rozpoznania sprawy ze względu na problemy interpretacyjne dotyczące wykładni art. 32 ustawy systemowej. Wątpliwości budzi bowiem wykładnia zaprezentowana we wskazanej uchwale Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2008 r., II UZP 3/08 oraz w uchwale z dnia 7 maja 2008 r., II UZP 1/08 (OSNP 2008 nr 23-24, poz. 352; OSP 2009 nr 5, poz. 60 z głosem J. Jankowiaka) co do rozumienia pojęcia „pobór składek” użytego w art. 32 ustawy systemowej, gdyż przepisy o poborze składek (podatków) określają osobę zobowiązaną do obliczenia i pobrania od ubezpieczonego (podatnika) składki (podatku) i wpłacenia jej we właściwym terminie organowi rentowemu (podatkowemu). Nie tyle więc chodzi w tych przepisach o wskazanie osoby zobowiązanej do zapłacenia składki (podatku), co o wskazanie osoby, która jest pośrednikiem w przekazywaniu należnej składki (podatku) określonej organowi rentowemu (podatkowemu) - chociaż w niektórych przypadkach jest to ta sama osoba (np. podmiot prowadzący pozarolniczą działalność zobowiązany do opłacenia składek na własne ubezpieczenia społeczne). Taką definicję płatnika zawiera art. 8 Ordynacji podatkowej oraz art. 4 pkt 5 ustawy systemowej wymieniający konkretne podmioty jako płatników składek. Jednocześnie przepisy ustawy systemowej i przepisy podatkowe określają sposób wykonania powyższego obowiązku i nie mają wyłącznie charakteru regulacji technicznych zawartych w aktach podustawowych (wykonawczych). To przepisy rangi ustawowej nakładają na płatnika określone obowiązki, a dopiero ich realizacja następuje w oparciu o szczegółowe przepisy wykonawcze. Obowiązek samoobliczenia należnej składki (podatku), jej pobrania od ubezpieczonego (podatnika) i przekazania organowi rentowemu (podatkowemu) wynika z przepisów ustawowych. W ocenie Sądu Najwyższego, analiza poszczególnych ustaw regulujących obowiązki podatkowe

uprawnia do przyjęcia, że „pobór podatku” jest nie tylko pojęciem o znaczeniu technicznym, lecz przede wszystkim normatywnym, nakładającym na określone podmioty (będące płatnikami) obowiązki w zakresie pośredniczenia w odprowadzaniu należnych podatków. Pobór podatku w ujęciu prawnym i technicznym dokonywany jest między zobowiązanym a organem podatkowym za pośrednictwem płatnika. W ustawie systemowej nie ma wprawdzie odrębnego rozdziału zatytułowanego „Pobór składek” (jak w ustawach podatkowych), jednakże znajdują się w niej analogiczne rozwiązania dotyczące wypełnienia przez płatnika obowiązku samoobliczenia należnej składki, jej pobrania od ubezpieczonego i przekazania organowi rentowemu (art. 46 ust. 1 i art. 47 ust. 4). Również analiza pojęcia „pobór składek” użytego w art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 ze zm.), w art. 107 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 ze zm.) oraz w art. 30 ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz.U. Nr 158, poz. 1121 ze zm.) prowadzi do wniosku, że pobór składek (podatków) stanowi nie tylko pojęcie techniczne, lecz także pojęcie prawne, oznaczające wskazanie płatnika składek (podatków) i określenie jego obowiązków oraz obowiązków organu rentowego (podatkowego). Pobór ten odbywa się między zobowiązanym do opłacenia składki (podatku) ubezpieczonym (podatnikiem), a płatnikiem składek (podatków), a następnie między płatnikiem i organem rentowym (podatkowym). Nie ma więc podstaw aby twierdzić, że żądanie organu rentowego (podatkowego) skierowane do osoby trzeciej - po przeniesieniu na nią odpowiedzialności za zaległości składkowe (podatkowe) ubezpieczonego (podatnika) - stanowi pobór składki (podatku) w ujęciu prawnym, czy nawet technicznym. Osoba trzecia nie dokonuje obliczenia i poboru składki (podatku) od ubezpieczonego (podatnika) w ustawowo określonych terminach, którą następnie wpłaca organowi podatkowemu, lecz spłaca zobowiązanie, wynikające z przeniesienia na nią zaległości. Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że stosownie do art. 51 § 1 Ordynacji podatkowej - mającego na mocy art. 31 ustawy systemowej odpowiednie zastosowanie do składek na ubezpieczenia społeczne - składka niezapłacona w terminie płatności staje się nową kategorią prawną - zaległością składkową. Zobowiązanie do zapłaty składki (podatku) przekształca się w zobowiązanie do zapłaty zaległości składkowej (podatkowej) i zobowiązanie w takiej postaci przechodzi na osoby trzecie. Osoby trzecie, zgodnie z art.

107 § 1 Ordynacji podatkowej (w tym także wspólnik spółki cywilnej, jawnej, partnerskiej oraz komplementariusz spółki komandytowej albo komandytowo-akcyjnej - art. 115 § 1 Ordynacji podatkowej), odpowiadają za zaległości składkowe (podatkowe) i po wydaniu decyzji przenoszącej odpowiedzialność (art. 108 § 1 Ordynacji podatkowej) mają obowiązek ich zapłacenia, nie uczestniczą natomiast w pborze składek (podatków) i nie wykonują obowiązków z nim związanych. Z kolei, przepisy ustaw o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy zawierają własne unormowania wskazujące podmioty będące płatnikami składek. Uwagi te mogą więc prowadzić do wniosku, że użyte w art. 32 ustawy systemowej stwierdzenie, iż do składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie ich poboru stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne, oznacza, że w tym przepisie chodzi o samoobliczenie i pobranie składki od zobowiązanych do jej uiszczenia i przekazanie jej organowi rentowemu na wyodrębnione rachunki bankowe według zasad wynikających z art. 46, art. 47 i art. 47a ustawy systemowej oraz z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 78, poz. 465). Sąd Najwyższy wywiódł, że wątpliwości dotyczące analizowanej kwestii są tym większe, że na podstawie art. 45 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. Nr 232, poz. 1656), przepis art. 32 ustawy systemowej uzyska z dniem 1 stycznia 2010 r. następujące brzmienie: „Do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Fundusz Emerytur Pomostowych oraz na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika, odpowiedzialności osób trzecich i spadkobierców oraz stosowania ulg i umorzeń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne”. Nowelizacja poszerza więc katalog składek, do których stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne przez powołanie *expressis verbis* przepisów w zakresie odpowiedzialności osób trzecich i spadkobierców. Zmiana art. 32 ustawy systemowej wprowadzona na podstawie art. 45 ustawy o emeryturach pomostowych oznacza - zdaniem Sądu Naj-

wyższego - zmianę treści normatywnej i nie można jej traktować jako „doprecyzowania” przepisu. Długa (roczna) *vacatio legis* tej nowelizacji nie miałaby przecież żadnego uzasadnienia przy pozbawionej znaczenia normatywnego, „kosmetycznej” korekcie przepisu, mającej tylko ułatwić jego rozumienie.

Prokurator Prokuratury Krajowej wniósł o podjęcie uchwały, według której art. 32 ustawy systemowej, w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2009 r., stanowi podstawę do przeniesienia na osoby trzecie odpowiedzialności za zaległości składkowe na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i na ubezpieczenie zdrowotne. W uzasadnieniu Prokurator wywiódł w szczególności, że argumenty podniesione w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z 31 marca 2009 r. nie są wystarczające dla podważenia utrwalonej linii orzecznictwa. Nie przekonuje bowiem ani przytoczenie regulacji zawartych w ustawie o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz w ustawie o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, w których przyjęto wąskie rozumienie pojęcia „poboru składek”, ani to, że art. 32 ustawy systemowej zostanie zmieniony z dniem 1 stycznia 2010 r. W ocenie Prokuratora, odpowiedzialność osób trzecich za wskazane zaległości składkowe została już jednoznacznie przyjęta w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego, a nowelizacja przepisu jest wynikiem akceptacji tej wykładni. Taki zabieg legislacyjny nie musi świadczyć o zmianie stanu prawnego.

Sąd Najwyższy w składzie powiększonym zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 32 ustawy systemowej, do składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika oraz stosowania ulg i umorzeń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne. Natomiast w myśl poprzedzającego go art. 31, do należności z tytułu składek stosuje się odpowiednio: art. 12, art. 26, art. 29 § 1 i 2, art. 33, art. 33a, art. 33b, art. 51 § 1, art. 55, art. 59 § 1 pkt 1, 3, 4, 8 i 9, art. 60 § 1, art. 61 § 1, art. 62 § 1, 3-5, art. 72 § 1 pkt 1 i 4 i § 2, art. 73 § 1 pkt 1 i 5, art. 77b § 1 i 2, art. 91, art. 93, art. 93a-93c, art. 93e, art. 94, art. 97 § 1, art. 98 § 1 i 2 pkt 1, 2, 5 i 7, art. 100, art. 101, art. 105 § 1 i 2, art.

106 § 1 i 2, art. 107 § 1, 1a, i 2 pkt 2 i 4, art. 108 § 1 i 4, art. 110 § 1, § 2 pkt 2, § 3, art. 111 § 1-4 i 5 pkt 1, art. 112, art. 113, art. 114, art. 115, art. 116, art. 116a, art. 117, art. 118 § 1 i 2 oraz art. 119 Ordynacji podatkowej.

2. Co do wykładni art. 32 ustawy systemowej, a w szczególności co do problemu, czy do składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, stosuje się art. 115 (lub art. 116) Ordynacji podatkowej, można mówić o wystąpieniu rozbieżności w orzecznictwie. W wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 6 kwietnia 2005 r., III SA/Wa 263/05 (LEX nr 166514) przyjęto, że wspólnik spółki cywilnej odpowiada za niezapłacone składki na ubezpieczenie społeczne, natomiast nie ponosi odpowiedzialności za składki zdrowotne, na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. W uzasadnieniu tego wyroku stwierdzono, że z unormowania zamieszczonego w art. 32 ustawy systemowej wynika jednoznacznie, iż do tego rodzaju należności nie stosuje się przepisów Ordynacji podatkowej regulujących odpowiedzialność osób trzecich, w tym wspólników spółek cywilnych. Oznacza to brak możliwości orzeczenia o odpowiedzialności wspólnika lub byłego wspólnika za nieuiszczone przez spółkę składki zdrowotne, składki na Fundusz Pracy, a także składki na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Wykładnia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego sprowadza się więc do prostego stwierdzenia, że w art. 32 ustawy systemowej nie wskazano wyraźnie, iż do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i na ubezpieczenie zdrowotne stosuje się przepisy Ordynacji podatkowej regulujące odpowiedzialność osób trzecich, w tym wspólników spółek cywilnych (a więc art. 115). Sąd nie analizował natomiast, czy nie można uznać, że zawarty w art. 32 zwrot o stosowaniu do tych składek przepisów dotyczących składek na ubezpieczenia społeczne „w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika oraz stosowania ulg i umorzeń” nie obejmuje także przepisów o odpowiedzialności osób trzecich. Analogiczny pogląd wyraził Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w wyroku z 18 lutego 2008 r., V SA/Wa 2819/07 (LEX nr 501333), stwierdziwszy, że wspólnik spółki cywilnej odpowiada za niezapłacone składki na ubezpieczenia społeczne, natomiast nie ponosi odpowiedzialności za składki zdrowotne, na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Do tego rodzaju należności nie stosuje się przepisów Ordynacji podatkowej regulujących odpowie-

działność osób trzecich, w tym wspólników spółek cywilnych. Oznacza to brak możliwości orzeczenia o odpowiedzialności wspólnika lub byłego wspólnika za nieuiszczone przez spółkę składki zdrowotne, składki na Fundusz Pracy, a także składki na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Jako przykład takiej samej wykładni wskazuje się także wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 2 października 2007 r., III AUa 1051/06, który jest jednak niedostępny w publikacjach.

3. Odmienne i jednolite w tym zakresie jest natomiast orzecznictwo Sądu Najwyższego sprowadzające się do stwierdzenia, że do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i na ubezpieczenie zdrowotne stosuje się art. 115 (lub art. 116) Ordynacji podatkowej. W powołanej uchwale z dnia 7 maja 2008 r., II UZP 1/08, Sąd Najwyższy przyjął, że niezapłacone w terminie składki na Fundusz Pracy i ubezpieczenie zdrowotne (oraz należności z nimi związane) mogą być pobrane przez organ rentowy od spadkobiercy osoby zobowiązanej do zapłaty takich składek w granicach odpowiedzialności danego spadkobiercy za długi spadku (art. 922 § 1 i § 3 k.c. oraz art. 1030 i nast. tego Kodeksu w związku z art. 97 § 1 oraz art. 98 § 1 i § 2 pkt 1, 2, 5 i 7 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 i art. 32 ustawy systemowej). W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy wywiódł, że użyte w art. 32 ustawy systemowej określenie „w zakresie poboru” - w odniesieniu do składek na ubezpieczenie zdrowotne, na Fundusz Pracy i na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych - należy odczytywać w powiązaniu z przepisami regulującymi pobór tego rodzaju składek przez organ rentowy. W sytuacji, gdy art. 32 ustawy systemowej stwierdza, że nie tylko w zakresie poboru składek na ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, ale także w zakresie egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika oraz stosowania ulg i umorzeń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne, Zakład Ubezpieczeń Społecznych ma prawo i obowiązek stosować odpowiednio przepisy prawa materialnego i procesowego dotyczące składek na ubezpieczenie społeczne wobec każdego dłużnika tego typu należności, jak wymienione w art. 32 ustawy systemowej, które to przepisy pozwolą na pobór, czyli uzyskanie wierzytelności danego Funduszu. Zawarte w ustawach regulujących funkcjonowanie Narodowego Funduszu Zdrowia (dawniej kas chorych) oraz Funduszu Pracy przepisy o naliczaniu odsetek za zwłokę w zapłacie składek na dany Fundusz - zgodnie z prze-

pisami Ordynacji podatkowej dotyczącymi odsetek od zaległości podatkowych - należy odczytywać jedynie jako potwierdzające regułę wyprowadzaną z art. 32 ustawy systemowej, a zarazem jako wskazujące wprost na jeden z aspektów szeroko rozumianego poboru składek na poszczególne Fundusze. Takimi przepisami odrębnymi w ustawach dotyczących poboru składek na ubezpieczenia zdrowotne oraz składek na Fundusz Pracy, a zarazem analogicznymi, w stosunku do przepisów ustaw systemowych, a więc dotyczącymi jedynie odpowiedzialności płatnika składek, są - jeżeli chodzi o zwłokę w zapłacie składek na ubezpieczenie zdrowotne - art. 87 ust. 3 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej ze środków publicznych, a dawniej - art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym w Narodowym Funduszu Zdrowia (Dz. Nr 45, poz. 391 ze zm.) oraz art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz.U. Nr 28, poz. 153 ze zm.). Jeżeli chodzi natomiast o zwłokę w zapłacie składek na Fundusz Pracy jest to art. 107 ust. 4 zdanie pierwsze ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, a dawniej - art. 56 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu przeciwdziałaniu bezrobociu (jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 58, poz. 514 ze zm.). Istnienie tych przepisów szczególnych można tłumaczyć tym, że również w samej ustawie systemowej jest - odrębny w stosunku do art. 31 tej ustawy - przepis odsyłający do przepisów Ordynacji podatkowej, a mianowicie art. 23 ust. 1, z którego wynika, że od nieopłaconych w terminie składek należne są od płatnika składek odsetki za zwłokę, na zasadach i w wysokości określonych w Ordynacji podatkowej (stanowiący odpowiednik obowiązującego do dnia 1 stycznia 1998 r. art. 34 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137 ze zm.), który przesądza, że „od nieopłaconych w terminie składek na ubezpieczenie społeczne pracowników Zakład pobiera odsetki za zwłokę na zasadach i w wysokości określonych przepisami o zobowiązaniach podatkowych”. Jeżeli więc podjąć próbę tłumaczenia istnienia analogicznych - w stosunku do przepisów ustawy systemowej - przepisów w ustawach dotyczących ubezpieczenia zdrowotnego oraz Funduszu Pracy o naliczaniu z mocy ustawy odsetek od niezapłaconych w terminie, a pobieranych przez organ rentowy, składek na ubezpieczenie zdrowotne oraz na Fundusz Pracy, to jedynie w związku z pewną praktyką legislacyjną, w której przyjęło się, że w poszczególnych ustawach regulujących pobieranie przez organ rentowy, obok składek na ubezpieczenia społeczne, także składek na niektóre fundusze stanowiące element szeroko rozumianego zabezpieczenia

społecznego, stanowi się wprost i samodzielnie o następstwach odsetkowych wobec płatnika składek z tytułu niezapłacenia w terminie składek na dany fundusz. Z kolei, od tej praktyki legislacyjnej odstąpiono już w późniejszych przepisach dotyczących Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, które także przewidują naliczanie odsetek za zwłokę w zapłacie składek na ten Fundusz według reguł określonych w Ordynacji podatkowej, ale nie wprost, lecz przez odesłanie zawarte w art. 23 ust. 1 ustawy systemowej w związku z art. 30 ust. 2 ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, a dawniej w związku z art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (jednolity tekst: Dz.U. 2002 r. Nr 9, poz. 85 ze zm.).

4. Jeszcze wyraźniej analizowane zagadnienie przedstawił Sąd Najwyższy w powołanej uchwale z dnia 4 czerwca 2008 r., II UZP 3/08, w której przyjęto, że członkowie zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością mogą, na podstawie art. 116 Ordynacji podatkowej w związku z art. 32 ustawy systemowej oraz w związku z art. 31 tej ustawy, zostać obciążeni odpowiedzialnością za niezapłacone w terminie przez tę spółkę składki na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i na ubezpieczenie zdrowotne. W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy wywiódł, że nie jest trafna wykładnia użytego w art. 32 ustawy systemowej określenia o „poborze” składek, ograniczająca to pojęcie do czynności technicznych, nieobejmujących tym samym odpowiedzialności z tytułu nieopłaconych składek przez osoby trzecie (członków zarządu spółki). Na pobór składek istotnie składają się określone czynności o charakterze technicznym, jednak w rozumieniu art. 32 ustawy systemowej ma ono inne, szersze znaczenie. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę, że przepisy ustawowe z reguły nie odnoszą się do czynności czysto technicznych, gdyż te kwestie ustawodawca przekazuje do aktów wykonawczych. Przepisy ustawowe o poborze składek dotyczą przede wszystkim określenia podmiotu zobowiązanego do ich zapłacenia. Podmiotem zobowiązanym do zapłacenia składek może być następca prawny podmiotu, na którym ciąży obowiązek składkowy, jak i osoba trzecia, na którą przepisy prawa nakładają obowiązek spełnienia - przy istnieniu określonych warunków - zobowiązania składkowego, niespełnionego przez podmiot bezpośrednio zobowiązany. Taką możliwość przewiduje art. 31 ustawy systemowej, który odsyła do odpowiedniego stosowania, między innymi art. 115, art. 116, 116a, 117, 118 i 119 Ordynacji podatkowej, tj. do przepisów o odpowiedzialności osób trzecich za zobowią-

zania podatkowe. Za zastosowalnością tego przepisu nie tylko do składek na ubezpieczenie społeczne, ale również do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na ubezpieczenie zdrowotne, przemawiają następujące argumenty. Należy wskazać, że art. 32 ustawy systemowej w wymienionych w nim kategoriach spraw odsyła do odpowiedniego stosowania przepisów dotyczących składek na ubezpieczenia społeczne, a to oznacza odesłanie do wszystkich przepisów dotyczących składek na ubezpieczenia społeczne, czyli również do przepisów Ordynacji podatkowej, wymienionych w art. 31 ustawy systemowej. Na gruncie wykładni językowo-logicznej art. 32 nie ma uzasadnienia do wybiórczego stosowania tylko niektórych przepisów Ordynacji. Wręcz przeciwnie, taka interpretacja pozostawałaby w sprzeczności z wykładnią systemową. Przepisy art. 31 i 32 ustawy systemowej należy więc postrzegać łącznie. Inaczej mówiąc, odesłanie zawarte w art. 32 ustawy systemowej obejmuje odesłanie do przepisów dotyczących składek na ubezpieczenia społeczne łącznie z przepisem art. 31, zawierającym odesłanie do wymienionych w nim przepisów Ordynacji podatkowej. Wykładnia językowo-logiczna i systemowa pozostają w zgodzie z wykładnią funkcjonalną art. 32 ustawy systemowej. Celem tego przepisu jest zabezpieczenie uzyskiwania składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na ubezpieczenie zdrowotne na poziomie analogicznym, jak w przypadku składek na ubezpieczenia społeczne. Składki te - podobnie jak składki na ubezpieczenia społeczne - służą gromadzeniu dochodów, z których są następnie pokrywane świadczenia socjalne w postaci odpowiednich zasiłków, bądź też świadczenia w naturze, w razie zaistnienia ryzyka socjalnego w postaci utraty zarobków z powodu ogłoszenia upadłości pracodawcy, braku pracy, czy też konieczności leczenia. Wyłączenie - bądź też ograniczenie - zakresu ściągalności składek wymagałoby w tej sytuacji wyraźnej, szczególnej regulacji prawnej, której analizowane unormowania nie zawierają.

5. Wykładnia przedstawiona w powołanych uchwałach została bez zastrzeżeń zaaprobowana w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2008 r., II UZP 6/08 (OSNP 2009 nr 7-8, poz. 102), w którym wywiedziono - powołując się na art. 32 ustawy systemowej - że do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i ubezpieczenie zdrowotne ma odpowiednie zastosowanie art. 31 tej ustawy, a w konsekwencji mają odpowiednie zastosowanie wymienione w nim przepisy Ordynacji podatkowej, w tym przepisy o odpowiedzialności osób trzecich za zobowiązania podatkowe. Również w niepublikowanym wyroku z

dnia 4 marca 2009 r., II UK 275/08, Sąd Najwyższy, odwołując się do uzasadnień wyroków z dnia 9 października 2006 r., II UK 47/06, (OSNP 2007 nr 19-20, poz. 296) oraz z dnia 17 października 2006 r., II UK 85/06, (OSNP 2007 nr 21-22, poz. 328), stwierdził, że członkowie zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialności mogą na podstawie art. 116 Ordynacji podatkowej w związku z art. 32 ustawy systemowej oraz w związku z art. 31 tej ustawy zostać obciążeni odpowiedzialnością za niezapłacone w terminie przez tę spółkę składki na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i na ubezpieczenie zdrowotne.

6. Szerokie rozumienie określenia „pobór” składek było w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmowane także w odniesieniu do poprzednio obowiązujących przepisów. W uzasadnieniu uchwały z dnia 23 października 1987 r., III UZP 38/87 (OSNCP 1989 nr 7-8, poz. 110) wywieziono, że „pobieranie” składek nie jest czynnością identyczną z ich egzekwowaniem. Nieopłacone w terminie składki podlegają bowiem ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. „Pobieranie” składek jest czynnością poprzedzającą egzekucję; polega ono głównie na wskazaniu podmiotu zobowiązaniowego i określeniu mu terminu uregulowania należności. Podobnie w uzasadnieniu uchwały z dnia 28 września 1994 r., II UZP 25/94 (OSNAPiUS 1995 nr 6, poz. 79; Glosa 1995 nr 7, s. 12 z glosą W. Kubali) Sąd Najwyższy stwierdził, że pojęcie „wymierzanie i pobieranie składek” mieści w sobie *implicite* żądanie wpłacenia konkretnej kwoty z tytułu należnych składek na ubezpieczenie społeczne; żądanie takie musi być skonkretyzowane w decyzji organu rentowego, skierowanej - gdy chodzi o składki na ubezpieczenie społeczne pracowników - do zakładów pracy.

7. Takie szerokie rozumienie analizowanego pojęcia ma również bardzo mocne podstawy w wykładni systemowej i aksjologicznej, co jest przedstawiane w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W powołanej uchwale z dnia 23 maja 2003 r., III CZP 27/03, Sąd Najwyższy przyjął, że administracyjny tytuł wykonawczy obejmujący składki na ubezpieczenie zdrowotne i na Fundusz Pracy, może stanowić tytuł egzekucyjny w rozumieniu art. 777 § 1 pkt 3 k.p.c. W uzasadnieniu tej uchwały wywieziono, że na rzecz tej tezy przemawia analogiczny charakter należności, uzasadniający traktowanie ich w podobny i uprzywilejowany - z punktu widzenia wierzyciela oraz interesu społecznego - sposób. Ustawy stanowią elementy systemu gwarantowanych przez państwo świadczeń na rzecz obywateli z tytułu ubezpieczeń społecznych, zdrowotnych, z powodu bezrobocia oraz niewypłacalności pracodawcy i mają

doniosłe znaczenie z punktu widzenia szeroko rozumianej ochrony socjalnej. Państwo realizuje te cele ze środków, które zobowiązane są uiszczać podmioty ustawowo określone. Niewywiązywanie się z obowiązków tych świadczeń, mających postać składek na określone fundusze, degeneruje system, prowadząc do przerzucenia ich ciężaru na ogół społeczeństwa. Oczywista jest w tej sytuacji potrzeba zapewnienia możliwości jak najskuteczniejszego egzekwowania takich świadczeń, gdy nie zostały one przez zobowiązanych uiszczone. Brak przy tym byłoby racjonalnego powodu dla różnicowania - z omawianego punktu widzenia - poszczególnych składek. Uwzględnienie celu regulacji oraz zapewnienie spójności systemu norm przemawia na rzecz tezy, że także dla należności z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy ustawa przewiduje możliwość egzekucji sądowej (art. 34 w związku z art. 24 ustawy systemowej), co oznacza, że obejmujące te należności administracyjne tytuły wykonawcze mogą stanowić tytuły egzekucyjne w rozumieniu art. 777 § 1 pkt 3 k.p.c.

Podobnie w uchwale z dnia 23 kwietnia 2008 r., III CZP 36/08 (OSNC 2009 nr 6, poz. 80) Sąd Najwyższy przyjął, że składki na ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych są daninami publicznymi w rozumieniu art. 342 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 60, poz. 535 ze zm.) i podlegają zaspokojeniu w kategorii drugiej. W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy wywiódł, że nie ma powodów, dla których należałoby różnie traktować wskazane daniny publiczne. Względy aksjologiczne przemawiają za uprzywilejowanym traktowaniem składek na ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Spełniają one funkcje o dużej doniosłości społecznej, podobnie jak składki na ubezpieczenia społeczne i podatki. Działalność tych funduszy związana jest bowiem z ochroną zdrowia, z zabezpieczeniem roszczeń o należności pracownicze i świadczenia na rzecz osób bezrobotnych i z podejmowaniem działań zmierzających do ograniczenia bezrobocia. Składki te określa się mianem *quasi*-podatków. Dochody z nich są przeznaczone na cele, które spełnia państwo.

8. Poglądy o konieczności szerokiego rozumienia pojęcia zawartego w art. 32 ustawy systemowej o „poborze” składek, a ściślej - całego zwrotu o stosowaniu przepisów w zakresie „ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika oraz stosowania ulg i umo-

rzeń” - są przedstawiane w literaturze. W szczególności J. Jankowiak w glosie do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2008 r., II UZP 1/08 (OSP 2009 nr 5, poz. 60) przyjmuje, że z art. 32 ustawy systemowej, w zakresie odesłania, da się zrekonstruować szeroki sens „poboru” składki na ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, a więc sens rozumienia tego zachowania organu rentowego jako całokształtu czynności ukierunkowanych na uzyskanie finalnego rezultatu w postaci spowodowania wygaśnięcia, w tej czy innej drodze, przede wszystkim przez zapłatę, a w wyjątkowych przypadkach przez umorzenie, należności składkowej na inne niż Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, fundusze ryzyk socjalnych. Podobnie R. Sadlik (Warunki odpowiedzialności członków zarządu spółki z o.o. za nieopłacone składki, Monitor Prawa Pracy 2009 nr 5) uważa, że pobieranie składek jest czynnością poprzedzającą egzekucję. Polega ono głównie na wskazaniu podmiotu zobowiązaniowego i określeniu mu terminu uregulowania należności. Można zatem uznać, że bardziej trafny jest pogląd pozwalający na zastosowanie zasad określonych w art. 116 Ordynacji podatkowej do składek na ubezpieczenie zdrowotne oraz składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Na rzecz tej tezy przemawia także analogiczny charakter tych składek uzasadniający traktowanie ich w podobny, uprzywilejowany - z punktu widzenia wierzyciela oraz interesu społecznego - sposób. Brak jest przy tym racjonalnego powodu dla różnicowania poszczególnych składek. Stosowanie art. 116 Ordynacji podatkowej do składek na ubezpieczenie zdrowotne oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych jest też potwierdzane w literaturze dotyczącej prawa podatkowego (por. H. Dzwonkowski, A. Huchla, C. Kosikowski: Ustawa Ordynacja podatkowa. Komentarz, Warszawa 2003).

9. Mając na uwadze zaprezentowane wyżej argumenty przywoływane w judykaturze oraz piśmiennictwie prawniczym, Sąd Najwyższy w składzie powiększonym nie widzi podstaw, aby zmienić ugruntowaną linię orzecznictwa w przedmiotowej materii (zwłaszcza w trafnie uzasadnionej uchwale Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2008 r., II UZP 3/08). W szczególności za zmianą stanowiska w analizowanej kwestii nie przemawia interpretacja poszczególnych regulacji ustawowych odnoszących się do należności wymienionych w art. 32 ustawy systemowej. W ustawach szczególnych można wprawdzie wskazać przepisy, które pojęcie „poboru” składek ujmują wąsko (zostało to szczegółowo przedstawione w uzasadnieniu zagadnienia prawnego), jednakże nie zmienia to konkluzji, że w art. 32 ustawy systemowej chodzi o pobór

składek (a ściślej o pobór składek, ich egzekucję, wymierzanie odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisy karne, dokonywanie zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika oraz stosowanie ulg i umorzeń) w szerokim tego słowa znaczeniu, czyli o wszystkie czynności zmierzające do spowodowania wygaśnięcia zobowiązania składkowego (przede wszystkim przez zapłatę należności). Czynności te obejmują więc także przeniesienie odpowiedzialności za zaległe składki na osoby trzecie (w tym na współników spółki jawnej). Sąd Najwyższy w składzie powiększonym podkreśla, że każdy z funduszy, do których odnosi się art. 32 ustawy systemowej (a więc Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Narodowy Fundusz Zdrowia) ma charakter socjalny, bowiem ich zasoby są przeznaczone na realizację wyodrębnionych zadań o takim właśnie charakterze. W odniesieniu do każdego z funduszy, na które nie opłacono składek, ważne jest zatem efektywne odzyskanie należności tak, by finanse tych funduszy doznały jak najmniejszego uszczerbku, były jak najmniej ograniczone, a w związku z tym by ich cele były realizowane w sposób pełny. Szczególnie istotne jest to przy Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Narodowym Funduszu Zdrowia, które zostały wyposażone w osobowość prawną, wobec czego Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za ich zobowiązania. Oznacza to, że ograniczanie możliwości ściągnięcia składek przez ograniczenie kręgu podmiotów zobowiązanych do ich opłacenia, odbiłoby się wprost na osobach, którym przysługują świadczenia ze środków zgromadzonych przez te Fundusze (a więc na pracownikach niewypłacalnych pracodawców lub pracownikach korzystających ze świadczeń zdrowotnych). Gwarancje tych Funduszy - przy akceptacji zapatrywania prezentowanego przez zwykły skład Sądu Najwyższego - mogłyby zostać znacznie zmniejszone. Ten sam argument należy odpowiednio odnieść także do należności uiszczanych na Fundusz Pracy.

10. Ustawą z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. Nr 237, poz. 1656) dokonano zmiany art. 32 ustawy systemowej przez nadanie mu nowego, następującego brzmienia: „Do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Fundusz Emerytur Pomostowych oraz na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika, odpowiedzialności osób trzecich i spadkobierców oraz stosowania ulg i umorzeń stosuje

się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne”. W treści znowelizowanego przepisu wyraźnie stwierdzono więc, że do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Fundusz Emerytur Pomostowych oraz na ubezpieczenie zdrowotne stosuje się przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne o „odpowiedzialności osób trzecich”. Nie można jednak uznać, aby ta zmiana miała charakter merytoryczny, w tym znaczeniu, żeby zmieniała nie tylko treść przepisu (jego tekst, brzmienie), ale także tworzyła nową normę prawną (dotychczas nieistniejącą). Norma ta była już bowiem zawarta w treści tego przepisu obowiązującej przed omawianą zmianą. Stosowanie przepisów o odpowiedzialności osób trzecich wynikało ze stosowania przepisów o „poborze składek”. W tym zakresie nowelizacja tekstu przepisu stanowi więc jedynie jego doprecyzowanie, eliminujące możliwe wątpliwości (rozbieżności w wykładni). Takie nowelizacje przepisów występują w praktyce legislacyjnej (szczegółowe omówienie tej problematyki, ze wskazaniem orzecznictwa i literatury znajdujemy ostatnio w opracowaniu A. Bielska-Brodziak, Z. Tobor: Zmiana w przepisach jako argument w dyskusie interpretacyjnym, PiP 2009 nr 9, s. 18). Warto w tym zakresie wskazać choćby na art. 49a ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. Nr 199, poz. 1673 ze zm.), który został dodany z dniem 1 lipca 2004 r. przez art. 14 ust. 11 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 121, poz. 1264). Podobnie sprawa przedstawia się z art. 6 i art. 75 ust. 3 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 141, poz. 892 ze zm.) oraz art. 9 ust. 3a ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o uposażeniu żołnierzy (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 76 poz. 693 ze zm.), co było przedmiotem uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2007 r., III CZP 106/07 (OSNC 2008 nr 12, poz. 134). Przykładem działalności ustawodawcy zmierzającej do potwierdzenia określonej wykładni przepisów (w dodatku wywołanej wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 czerwca 2008 r., SK 16/06, OTK-A 2008 nr 5, poz. 85) jest również projekt ustawy zmieniającej art. 41 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (którego uzasadnienie jest dostępne na stronie internetowej Sejmu).

11. Należy zatem uznać, że ustawodawca, znając różnorodne interpretacje art. 32 ustawy systemowej (dokonywane przez sądy administracyjne oraz Sąd Najwyż-

szy), opowiedział się za jedną z nich. Nowelizacja art. 32 ustawy systemowej - choć dodana w sposób incydentalny do zupełnie odmiennej przedmiotowo regulacji - jest więc (w analizowanej części) wyrazem aprobaty dla dotychczasowej wykładni tego przepisu przyjmowanej przez Sąd Najwyższy i nie można na jej podstawie wnioskować *a contrario* o zmianie treści obowiązujących norm prawnych. Przeczyłoby zasadzie racjonalnego prawodawcy twierdzenie, że dopiero od 1 stycznia 2010 r. można obciążać wspólników spółki jawnej odpowiedzialnością za składki na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na ubezpieczenie zdrowotne, zaś wcześniej te osoby nie ponosiły tej odpowiedzialności. Taka wykładnia byłaby pozbawiona uzasadnienia, a ograniczanie odpowiedzialności za zaległości składowe wspólników jedynie do niektórych składek byłoby bezzasadne. Skoro składki będące przedmiotem zagadnienia, choć mają znacznie mniejszą wartość ekonomiczną w stosunku do składek na ubezpieczenia społeczne (o ile zaległości dotyczą tych samych okresów), ale służą realizacji równie doniosłych społecznie celów, to trudno przyjąć za właściwy pogląd, zgodnie z którym ustawodawca obejmowałby wzmożoną ochroną należności przedstawiające tylko wyższą ekonomicznie wartość, celowo pozbawiając tej ochrony należności o znacząco niższej wartości ekonomicznej.

12. Twierdzenia o wprowadzeniu nowej normy prawnej (o odpowiednim stosowaniu przepisów o odpowiedzialności osób trzecich, której dotychczas nie było) nie można wyprowadzić z odroczenia wejścia w życie znowelizowanego przepisu do dnia 1 stycznia 2010 r. Zgodnie z art. 57 pkt 1 ustawy o emeryturach pomostowych, jej art. 45 pkt 1 (a więc przepis nadający nowe brzmienie art. 32 ustawy systemowej) wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2010 r. Nasuwa to możliwość przyjęcia wniosku, że nowe brzmienie tego przepisu wprowadza nową normę prawną (bo odroczenie terminu wejścia w życie przepisu, który jedynie precyzuje treść innego przepisu nie miałoby większego sensu). W istocie byłby to wniosek z tzw. woli ustawodawcy (zasady jego racjonalnego działania). W tym względzie należy jednak zauważyć, że odroczenie wejścia w życie dotyczy przede wszystkim art. 29-42 ustawy o emeryturach pomostowych, czyli przepisów dotyczących utworzenia Funduszu Emerytur Pomostowych, zasad i trybu opłacania składek na ten Fundusz oraz zasad finansowania emerytur pomostowych. Ogólnie rzecz ujmując, wskazany Fundusz zostanie utworzony dopiero z dniem 1 stycznia 2010 r. i dopiero od tej daty będą opłacane składki na ten Fundusz. W uzasadnieniu projektu tej ustawy (taką wolę ustawodawcy można

przyjąć, bo w tym zakresie ustawa została uchwalona zgodnie z projektem) wywie-  
dziono, że składki na Fundusz Emerytur Pomostowych będą opłacane przez praco-  
dawców od dnia 1 stycznia 2010 r. Wprowadzenie obowiązku odprowadzania skła-  
dek o rok wcześniej nie byłoby możliwe ze względów techniczno-organizacyjnych.  
Do nowego systemu składek musi być dostosowany aktualny system poboru i  
ewidencjonowania składek na ubezpieczenia społeczne, a to wymaga odpowied-  
niego czasu. Zmiana treści art. 32 ustawy systemowej polega więc przede wszystkim  
na objęciu tym przepisem składek na Fundusz Emerytur Pomostowych (w tym zakre-  
sie tworzy nowy stan prawny, którego wejście w życie odroczone), a dopisanie  
zwrotu o odpowiedzialności osób trzecich za zaległości składkowe dotyczące składek  
na ubezpieczenie zdrowotne, na Fundusz Pracy i na Fundusz Gwarantowanych  
Świadczeń Pracowniczych ma charakter precyzujący. W tym kontekście - skoro prze-  
pis ten obejmuje składki na Fundusz Emerytur Pomostowych, jaki powstanie dopiero  
1 stycznia 2010 r. - odroczenie wejścia w życie zmienionego art. 32 ustawy systemo-  
wej przedstawia się jako oczywiste (czytelne) i całkowicie racjonalne.

Z tych wszystkich względów - uznawszy, że wykładnia art. 32 ustawy systemo-  
wej prezentowana dotychczas w orzecznictwie Sądu Najwyższego jest prawidłowa -  
podjęto uchwałę jak w sentencji.

=====